

Oponentský posudok dizertačnej práce

Mgr. Andrea Morkusová: MYTOLOGICKÁ ZVÍŘATA TŘÍ SFÉR

NEBES, ZEMĚ A VODSTEV

Katedra antropologických a historických věd, Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni, 2011, 590 s. + přílohy

Oponentský posudok vypracovala: Mgr. Martina Bucková, PhD., Ústav orientalistiky SAV, Klemensova 19, Bratislava

Autorka dizertačnej práce Mgr. Andrea Morkusová si zvolila mimoriadne zaujímavú tému, ktorá nebola na Slovensku ani v Čechách doteraz spracovaná. Hoci v oboch krajinách je niekoľko katedier zameraných na štúdium etnológie a religionistiky, problematike mytológie sa venuje len málo dizertačných prác, ale aj vedeckých či odborných publikácií.

Ide o rozsiahlu (590 stranovú) komparatistickú a analytickú prácu. Predkladateľka dizertačnej práce si za cieľ zvolila sumarizáciu, roztriedenie, komparáciu a analýzu mýtov o zvieratách, presnejšie zástupcov mytologických zvierat nebies, zeme a vodstiev. V záverečnej fáze si vytýčila za cieľ vytvoriť typológiu rolí a motívov vo forme tabuliek s príslušnými komentármi.

Podľa môjho názoru si zvolila náročný cieľ, pretože sa rozhodla preskúmať mýty o zvieratách v mytológiách všetkých národov a etník. Tento zámer je náročný na množstvo preštudovanej literatúry, na spracovanie a nesie so sebou isté riziko, že pri takom obrovskom množstve materiálu, môže autor niektoré dôležité vynechať a tým môžu byť jeho závery mierne skreslené. Spracovanie tejto témy nie je vonkoncom jednoduché a vyžaduje si multidisciplinárny prístup.

Téma dizertačnej práce ma veľmi zaujala, lebo ako som už spomenula, v našich krajinách v podstate absentuje publikácia podobného charakteru. Vždy sa jedná len o čiastkové spracovanie mýtov s určitým zameraním, alebo mýtov konkrétneho národa či etnika.

Autorka si za každú sféru správne zvolila jej zástupcu. Za zástupcu sféry nebies vtákov, sféry zeme hada a vôd ryby. Samotná práca je veľmi prehľadne a logicky členená. Za úvodnou časťou, kde autorka vysvetľuje koncepciu svojej práce, uvádza metódy akými postupuje pri analýze mýtov a stanovuje si ciele, nasleduje

druhá kapitola v ktorej približuje čitateľovi pojem mytológia a mýtus a uvádza najvýznamnejšie teórie o pôvode a funkcii mýtov.

Vzhľadom na to, že hneď na začiatku kapitoly uvádza, že ide o "vybrané teórie mýtu", nemožno autorke vyčítať, že tu absentujú niektoré mená ako L. Lévy-Bruhl, J. Meletinskij a iní.

Od tretej kapitoly sa začína jadro práce. V tejto časti sa venuje mytologickým zástupcom sféry nebies, teda vtákom a tak ako v nasledujúcich kapitolách, prechádza od starovekých mytológií, mezopotámskej cez egyptskú, grécku, slovanskú, nasledujú severské mytológie, africké, ďalej postupuje na východ do Perzie, Indie, Tiberu, Číny, Japonska, na sever na Sibír a odtiaľ na juh do Oceánie a Austrálie a odtiaľ ďalej na východ na americký kontinent. Rovnako postupuje v štvrtej kapitole, ktorá je venovaná sfére zeme a v piatej, kde uvádza mýty o zvieratách, ktoré majú súvislosť s vodou. Tieto tri kapitoly obsahujú množstvo skrátených verzií mýtov, ktoré sa viažu k vybraným zvieracím zástupcom uvedených sfér.

O samotnej náročnosti a dobrej spracovanosti témy svedčí aj jej obdivuhodný rozsah, takmer 600 strán. Na stranách 421-536 uvádza autorka podrobnú typológiu jednotlivých vybraných zvierat, či mýtických tvorov, s ktorými sa stretla počas analýzy mýtov. Táto typológia, ktorú vytvorila je skutočne detailná, užitočná a jedinečná.

Hoci v zahraničí vznikli práce podobného charakteru a rozsahu, vždy išlo o dielo autorského kolektívu a tým bolo zmenšené riziko absencie významnej pramennej literatúry, či povrchnejšieho spracovania niektorej z kapitol. Pri jednom autorovi je vyššie riziko, že nemôže obsiahnuť také množstvo materiálu, ani do hĺbky poznať problematiku všetkých mytologických systémov.

Tento problém sa z môjho hľadiska prejavil v časti, ktorá sa venuje Oceánii a Austrálii, keďže tieto mytologické systémy sú mi najbližšie. V týchto podkapitolách je využitej pomerne málo relevantnej literatúry, hoci sú dostupné webové stránky s plnými verziami kníh, ktoré sú práve pramennou literatúrou k týmto mytológiám. Je trochu na škodu, že autorka príliš často cituje Andersenovu knihu Mýty a legendy Polynésanu, ktorá zhodou okolností nie je medzi polynezistami práve považovaná sa veľmi erudovanú vzhľadom na to, že jej chýbajú odkazy na pramennú literatúru atď., no ako som spomenula, to už je riziko tak široko spracovanej témy.

Ako vidno zo zoznamu použitej literatúry, autorka preštudovala množstvo publikácií k téme, no na jej mieste by som volila viac pramennej literatúry v cudzích jazykoch.

Predloženú dizertačnú prácu hodnotím vysoko pozitívne. Pozitívne hodnotím výber témy, ktorú napriek drobným nedostatkom zvládla, o čom svedčí rozsiahla typológia a závery, ktoré doktorandka vytvorila.

Menšie nedostatky týkajúce sa hlavne výberu vhodnej literatúry nie sú podstatného charakteru. Autorka preukázala schopnosť sformulovať projekt výskumu a aj ho realizovať za dodržania adekvátnych zásad a princípov. Preukázala pritom tvorivú schopnosť v danej oblasti. Závery jej dizertačnej práce sú osožné pri výučbe, ale aj pre vedeckých pracovníkov. Predložená práca spĺňa požiadavky kladené na dizertačné práce v danom odbore. Preto odporúčam, aby po úspešnej obhajobe bola Mgr. Andrey Morkusovej udelená hodnosť PhD.

Mgr. Martina Bucková, PhD.

V Bratislave dňa 15. 12. 2011